

หลักการของกฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์

ข้อคิดเห็นของ

Melissa Upreti, Legal Adviser for Asia

Julia Zajkowski, Consulting Legal Adviser for Global Projects

The Center for Reproductive Health Law and Policy

New York, U.S.A.

ในการสัมมนาเรื่อง

“สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพของผู้หญิง”

วันจันทร์ที่ 26 สิงหาคม 2545 เวลา 8.30-16.30 น.

ณ ห้องประชุมกรมการ หมายเลข 213-216 ชั้น 2 อาคารรัฐสภา 2

แปลและเรียบเรียงโดย

พ.ญ. สุวรรณ วรคามิน

สิริมน วิไลรัตน์

นงลักษณ์ บุญไทย

กองวางแผนครอบครัวและประชากร

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

หลักการของกฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์

สิทธิการเจริญพันธุ์ประกอบด้วยสิทธิมนุษยชนบางประการซึ่งเป็นที่ยอมรับในกฎหมายภายในประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ และเอกสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และเอกสารที่สอดคล้องอื่นๆ สิทธิเหล่านี้ตั้งอยู่บนการยอมรับสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มสตรีทุกคน และแต่ละบุคคลที่จะตัดสินใจในเรื่องจำนวน การเว้นระยะ และช่วงเวลาของการมีบุตร ได้อย่างอิสระและมีความรับผิดชอบ และมีข้อมูลข่าวสารและวิถีทางที่จะทำเช่นนั้น และสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานสูงสุดด้านอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ ซึ่งรวมถึงสิทธิที่พวกเขาจะตัดสินใจเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ได้อย่างปราศจากการเลือกปฏิบัติ การบีบบังคับ และความรุนแรง ดังได้แสดงไว้ในเอกสารสิทธิมนุษยชน

-- แผนปฏิบัติการจากการประชุมระหว่างประเทศเรื่องประชากรและการพัฒนา กรุงโลโร ประเทศอียิปต์ วันที่ 5-13 กันยายน 2537 หลักการข้อที่ 4 เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/CONF.171/13/Rev.1 (1995)

การละเมิดสิทธิการเจริญพันธุ์มีเพิ่มมากขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการปกป้องและการคำนึงถึงสุขภาพและสิทธิของสตรีมีไม่เพียงพอ การละเมิดต่าง ๆ รุนแรงมากขึ้นในที่ตั้งซึ่งสตรีไม่มีอำนาจและถูกเลือกปฏิบัติเนื่องมาจากกฎหมาย นโยบาย และการปฏิบัติทางสังคมที่ไม่เป็นธรรม และความรุนแรงที่ขาดการควบคุม ไม่ว่าจะเป็ นวัยรุ่นอเมริกันที่ไม่สามารถรับการคุมกำเนิดได้จากกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ให้บริการต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ สตรีอินเดียซึ่งเสียชีวิตขณะคลอดเนื่องจากขาดการดูแลด้านสูติศาสตร์แบบฉุกเฉิน เด็กผู้หญิงชาวเปรูอายุ 12 ปีซึ่งถูกข่มขืนและถูกบังคับให้เก็บครรภ์ไว้จนครบอายุครรภ์เนื่องจากศาลจะไม่อนุญาตให้ทำแท้งได้อย่างถูกกฎหมาย สตรีชาวจีนซึ่งถูกโทษปรับเนื่องจากมีบุตรคนที่สอง หรือสตรีชาวโปแลนด์หรือเนปาลซึ่งเสียชีวิตหลังการแท้งไม่ปลอดภัยเนื่องจากเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและไม่มีการที่ปลอดภัยในสถานบริการทางการแพทย์ สิทธิการเจริญพันธุ์ของสตรีทั้งหมดเหล่านี้ได้ถูกละเมิด

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สิทธิการเจริญพันธุ์ได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น การประชุมระหว่างประเทศเรื่องประชากรและการพัฒนา การประชุมโลกเรื่องสตรีครั้งที่ 4 และการประชุมอื่นๆ เพื่อติดตามผลจากการประชุมทั้งสอง ควบคู่ไปกับการรวมสิทธิการเจริญพันธุ์เข้าไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ ความเคลื่อนไหวด้านสิทธิการเจริญพันธุ์ระหว่างประเทศก็ได้รับการผลักดันที่สำคัญ และผู้สนับสนุนที่เกี่ยวข้องได้เริ่มเรียกร้องรัฐบาลให้ความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างสูงสุดในเรื่องสิทธิการเจริญพันธุ์

ขณะที่ความแตกต่างทางความคิดที่มีแต่ดั้งเดิมระหว่างสิทธิของพลเมืองและการเมือง กับสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ยังคงมีอยู่ทั้งในขอบเขตกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ ในความเป็นจริง สิทธิการเจริญพันธุ์ได้ถูกฝังรากอยู่ในสิทธิที่แบ่งอย่างกว้าง ๆ ทั้งสองประเภทนี้แล้ว ดังนั้นการละเมิดสิทธิการเจริญพันธุ์ใด ๆ จึงสรุปความว่าเป็นการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ด้านพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งได้รับการ

รับรองภายใต้กฎหมายทั้งระหว่างประเทศและในประเทศ แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงคำจำกัดความของ สิทธิการเจริญพันธุ์ที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ว่าสิทธิการเจริญพันธุ์หมายถึง กลุ่มของสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ ที่ทำให้สตรีสามารถควบคุมร่างกายของตนเองได้ กลุ่มของสิทธิเหล่านี้สามารถรวมเข้าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานได้สอง ประการ คือ สิทธิในการกำหนดการเจริญพันธุ์ด้วยตนเอง และสิทธิที่จะได้รับการดูแลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์

สิทธิในการกำหนดการเจริญพันธุ์ด้วยตนเอง

สิทธิในการกำหนดการเจริญพันธุ์ด้วยตนเองตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า แต่ละบุคคลต้องสามารถควบคุมชีวิตด้าน การเจริญพันธุ์และเรื่องเพศของตนเองได้ ซึ่งเกิดจากสิทธิที่จะวางแผนเกี่ยวกับครอบครัวของตน ซึ่งอธิบายในทาง กฎหมายระหว่างประเทศได้ว่า สิทธิที่จะกำหนดจำนวน การเว้นระยะ และช่วงเวลาการมีบุตรได้ “อย่างเสรีและมีความ รับผิดชอบ” และมีข้อมูลข่าวสารและวิถีทางอันจำเป็นที่จะทำเช่นนั้นได้ สิทธินี้ได้รับแรงผลักดันทางกฎหมายในที่ ประชุมสตรีโลกด้วย

สิทธิในการกำหนดการเจริญพันธุ์ด้วยตนเองยังได้รับการสนับสนุนในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวหรือบูรณภาพ ทางร่างกายด้วย บูรณภาพทางร่างกายที่สมบูรณ์จะปกป้องสตรีจากการรุกรานหรือการล่วงล้ำร่างกายของสตรีโดยไม่พึง ประสงค์ และ การจำกัดความเป็นอิสระทางร่างกายของสตรีอย่างไม่เห็นชอบอื่นๆ การไม่ให้สตรีมีทางเลือกที่จะ หลีกเลี่ยงการตั้งครรภ์จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธินี้ การกำหนดการเจริญพันธุ์ด้วยตนเองมีความหมายด้วยว่า สิทธิที่จะ เป็นอิสระจากความรุนแรงและการบีบบังคับทุกรูปแบบ ซึ่งส่งผลต่อชีวิตด้านเพศและการเจริญพันธุ์ของสตรี การข่มขืน และการบังคับให้ทำหมันเป็นตัวอย่างของการละเมิดสิทธินี้

ในความหมายที่กว้างที่สุด สิทธิในการกำหนดการเจริญพันธุ์ด้วยตนเองสามารถถือว่าเป็นร่มสำหรับสิทธิจำนวน มากมาย ซึ่งในความเป็นจริงส่วนใหญ่อยู่ในเรื่องพลเมืองและการเมือง ดังนี้

สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัย

สิทธิที่จะตัดสินใจสร้างครอบครัวหรือไม่และกับใคร

สิทธิที่จะตัดสินใจสร้างครอบครัวกับใคร

สิทธิที่จะเลือกวิธี และ เวลาที่จะเว้นระยะการมีบุตร

สิทธิในการยินยอมโดยได้รับรู้ข้อมูล ไม่เพียงแต่ในสถานบริการทางการแพทย์เท่านั้น แต่ในทุกลักษณะของ การดำเนินชีวิตด้านเพศและการเจริญพันธุ์

สิทธิที่จะได้รับการดูแลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์

สิทธิที่จะได้รับการดูแลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์มาจากสิทธิในชีวิตและสิทธิในสุขภาพ ซึ่งได้รับการตีความว่าต้องการให้รัฐบาล “นำมาตราการด้านบวกที่มุ่งจะรักษาชีวิตมาใช้ เช่น ขั้นตอนที่จะลดการตายของทารกและเพิ่มอายุขัยเฉลี่ย เป็นต้น” สิทธิในสุขภาพเป็นที่ยอมรับในข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งต้องการให้รัฐ “ยอมรับสิทธิของทุก ๆ คนที่จะได้รับความพอใจจากมาตรฐานสูงสุดของสุขภาพด้านร่างกายและจิตใจ” แผนปฏิบัติการจากการประชุมระหว่างประเทศ

เรื่องประชากรและการพัฒนาให้คำจำกัดความอนามัยการเจริญพันธุ์ว่า “สภาวะความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ และสังคม และไม่เพียงแต่ไม่มีโรคหรือความพิการเท่านั้น และในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องระบบสืบพันธุ์ หน้าที่ และกระบวนการ” สิทธิที่จะได้รับการดูแลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ยังได้รวมถึงสิทธิสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารและวิถีทางที่จะควบคุมภาวะเจริญพันธุ์ของตน และ สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานสูงสุดของอนามัยการเจริญพันธุ์และอนามัยทางเพศด้วย และรวมถึงสิทธิที่พวกเขาจะตัดสินใจเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ การบังคับ และความรุนแรง

สิทธิที่จะได้รับการดูแลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ไม่ได้รับประกันสุขภาพที่สมบูรณ์ของประชาชนทุกคน แต่ได้รวมเอาหน้าที่ของรัฐบาลที่จะให้มีการดูแลเรื่องสุขภาพ ซึ่งจะต้องปราศจากการแบ่งแยกในเรื่องเพศ เพื่อให้แน่ใจที่จะได้รับความพอใจอย่างเท่าเทียมในเรื่องสิทธิในชีวิตและสุขภาพ รัฐต้องพิจารณาถึงความต้องการด้านสุขภาพที่เฉพาะเจาะจงของทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

ที่สำคัญที่สุด ในบริบทของการบริการด้านสุขภาพนั้น หลักการของสิทธิการเจริญพันธุ์ก่อให้เกิดสิทธิที่แตกต่างกันจำนวนหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย:

- สิทธิในด้านสุขภาพ
- สิทธิในการเข้าถึงการดูแลด้านอนามัยการเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัว
- สิทธิในการยินยอมโดยได้รับรู้ข้อมูล
- สิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาอย่างเหมาะสม

ประเด็นคุณภาพบริการ เช่น การตัดสินใจโดยมีข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจได้อย่างเสรี ความเป็นส่วนตัว การรักษาความลับ การไม่เลือกปฏิบัติ และ คุณภาพบริการ

สิ่งสำคัญที่กล่าวถึงสิทธิและความต้องการด้านการเจริญพันธุ์อยู่ที่ความเข้าใจการเจริญพันธุ์ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ร่างกายและจิตวิญญาณ สิ่งที่ถูกหมายและผู้กำหนดนโยบายจะต้องไม่มองข้ามไปคือ จุดหมายสุดท้ายซึ่งสามารถทำให้แต่ละบุคคลควบคุมร่างกายของตนได้ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับพวกเขาและคุ้มครองพวกเขาจากการทำร้ายและการรุกรานที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะโดยปัจเจกบุคคลหรือโดยรัฐบาลเอง เสรีภาพในการเจริญพันธุ์เป็นจุดหมายที่สำคัญในตัวเองและเป็นสถานะสำคัญที่เกิดขึ้นก่อนความจำเป็นพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม หรือ ความเท่าเทียม เสรีภาพ และการเคารพนับถือ

ประเทศไทยเป็นสมาชิกสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้ก่อตั้งรากฐานของสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับสตรีและเด็กหญิงทุกคน และได้้นำเอกสารที่เป็นมติเอกฉันท์ที่สำคัญเกี่ยวกับอนามัยและสิทธิการเจริญพันธุ์มาใช้ สนธิสัญญาและเอกสารเหล่านี้ คือ:

- ข้อตกลงระหว่างประเทศเรื่องสิทธิด้านพลเมืองและการเมือง
- ข้อตกลงระหว่างประเทศเรื่องสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบ และพิธีสารที่เป็นทางเลือกจาก

อนุสัญญานี้

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

แผนปฏิบัติการจากการประชุมระหว่างประเทศเรื่องประชากรกับการพัฒนา

แผนปฏิบัติการจากการประชุมสตรีโลกครั้งที่ 4

สิทธิต่างๆทั้งหมดที่รวมกันเป็นสิทธิการเจริญพันธุ์ของสตรีได้ถูกบันทึกไว้ในเอกสารเหล่านี้และน่าจะก่อให้เกิดพื้นฐานกฎหมายและนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ได้อย่างแน่นอน เพียงแค่การรวมกันของสิทธิและหลักการเหล่านี้ไว้ในกฎหมายและนโยบายของประเทศเท่านั้น ก็สามารถทำให้ แน่ใจถึงการบรรลุผลความต้องการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ของประชาชน และ นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ต้องการได้

เป็นเรื่องสำคัญที่จะเน้นว่า โดยการลงนามและให้สัตยาบันในสนธิสัญญาเหล่านี้และการนำเอกสารการประชุมที่สำคัญมาใช้ รัฐบาลไทยได้เริ่มภาระหน้าที่อย่างสมัครใจในการที่จะเคารพต่อสิทธิการเจริญพันธุ์โดยไม่ใช้มาตรการใด ๆ ที่จะเป็นการละเมิดสิทธิเหล่านี้ ปกป้องสิทธิจากการละเมิดของผู้อื่น และเพื่อบรรลุถึงสิทธิต่าง ๆ โดยดำเนินการอย่างแข็งขัน เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปได้จริง การออกกฎหมายภายในประเทศในรูปแบบกฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์จะช่วยให้รัฐบาลตระหนักถึงภาระหน้าที่นี้ได้อย่างแน่นอน

ความสำคัญของการออกกฎหมาย

วิธีการสำคัญที่จะบรรลุภาระหน้าที่ระหว่างประเทศเรื่องสิทธิการเจริญพันธุ์ของสตรี คือ โดยการออกกฎหมาย และการกำหนดนโยบาย แผนปฏิบัติการจากการประชุมระหว่างประเทศเรื่องประชากรและการพัฒนาและแผนปฏิบัติการจากการประชุมสตรีโลกที่กรุงปักกิ่ง ได้เรียกร้องให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายของประเทศได้บรรลุสิทธิทางเพศและการเจริญพันธุ์และความเป็นธรรมและความเสมอภาคทางเพศในกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ

ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่กล่าวถึงเรื่องประชากร อนามัยการเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัวโดยผ่านนโยบายประเทศที่ออกโดยหน่วยบริหารของรัฐบาล นโยบายเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากสามารถทำให้เกิดจุดหมายเป้าประสงค์ และแนวทางสำหรับปัญหาด้านสังคม ตัวอย่างเช่น รัฐบาลไทยได้ใช้แผนปฏิบัติการกรุงปักกิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะ 5 ปี ซึ่งอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยการแถลงนโยบาย รัฐบาลไทยสามารถแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการยอมรับสตรีในฐานะผู้ตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งให้เห็นถึงหลักการสำคัญที่เกี่ยวกับการตัดสินใจอย่างเสรีและมีความรู้ นโยบายต่างๆ อาจยอมรับด้วยเช่นกันว่า คุณค่าของการปฏิบัติอย่างขาดมนุษยธรรมต่อสตรีและการตายของมารดานั้นสูงเกินไป

การออกกฎหมายสามารถมีประสิทธิผลมากในการเป็นเครื่องมือที่ช่วยหรือมีผลบังคับทางกฎหมายให้แก่ นโยบาย การจัดลำดับความสำคัญของนโยบายก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การจัดทำกฎหมายเป็นสิ่งที่สำคัญ กฎหมายเป็นเครื่องมือที่มีพลังอย่างมากในการบรรลุจุดมุ่งหมายของนโยบายที่ตั้งไว้ของประเทศ เนื่องจากได้ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ที่มีผลตามกฎหมาย ซึ่งทำให้พันธกรณีระหว่างประเทศมีความหมายอย่างมาก เมื่อใดที่มีกฎหมายใช้แล้ว บุคคล สถาบัน และรัฐบาลสามารถเข้ามารับผิดชอบได้เมื่อพวกเขาไม่อาจปฏิบัติตามกฎหมาย และการละเมิดสามารถแก้ไขได้ โดยผ่านระบบทางกฎหมาย

เมื่อรัฐบาลได้ทำให้ทำที่ของนโยบายชัดเจนขึ้น รัฐบาลอาจตัดสินใจที่จะผ่านการออกกฎหมายเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของนโยบายต่อไป ในขณะที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายได้ถ้ามีการเปลี่ยน รัฐบาล ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในการให้บริการดูแลด้านสุขภาพ แต่กฎหมายต่างๆ ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นกฎหมายจึงรับประกันให้ประชาชนของประเทศมีความแน่นอนยิ่งขึ้นในเรื่องสิทธิของพวกเขาและเพิ่มความสามารถของประชาชนในการใช้สิทธิและปฏิบัติตามสิทธิดังกล่าว

สิ่งที่ทำหลายอย่างมักมีอยู่เสมอในการดำเนินการออกกฎหมาย เพื่อให้กฎหมายมีผลมากที่สุด ในอันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย ผู้ออกกฎหมายต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่ากฎหมายจะใช้ได้ในทางปฏิบัติอย่างไร ถ้าไม่คำนึงถึงผลที่แท้จริงแล้ว กฎหมายอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรืออาจมีผลในทางตรงกันข้ามกับเจตนารมณ์ การพิจารณาถึงผลที่ตามมาทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจให้เกิดเป็นสิ่งสำคัญ เช่น กฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขในการจดทะเบียนสมรสให้แก่คู่สมรสที่มีผลการตรวจ HIV อาจส่งผลโดยไม่ตั้งใจถึงการตัดสินใจเรื่องอื่นๆ ในการแต่งงานหรือไปขัดขวางการแต่งงานของคู่สมรส นอกจากนี้กฎหมายและนโยบายเรื่องการแท้ง ซึ่งเห็นด้วยกับการห้ามทำแท้ง และ กำหนดการลงโทษทางอาญาอย่างรุนแรง มักส่งผลให้มีการทำแท้งผิดกฎหมายและไม่ปลอดภัยอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีผลให้อัตราการป่วยและตายของมารดาสูงขึ้น

กลไกการบังคับของในประเทศ

สิทธิที่ได้มาโดยปราศจากความเจ็บปวดมักจะไม่มี ความหมาย ดังนั้นความสำเร็จของกฎหมายใด ๆ จึงมักจะมาจากกลไกที่เข้มแข็งและเจ็บปวดมากมาย รัฐบาลจะต้องรับประกันที่จะให้มีความปกป้องสูงสุดต่อสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ จึงต้องจัดทำกฎหมายและนโยบายที่เกิดประโยชน์ต่อสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และต้องให้มีความเข้มข้นเหมือนกับความรุนแรงอื่น ๆ ที่เท่าเทียมกัน เมื่อเริ่มทำกฎหมายใหม่ขึ้นมา รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจที่จะจัดทำกลไกในการประเมินผลถึงการปกป้องสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างของสิ่งที่เป็นกลไกในการบังคับใช้ให้เกิดผลจะประกอบด้วย

1. ศาลระดับชาติ
2. คณะกรรมการระดับชาติ
3. กลไกเพื่อการตรวจสอบอย่างมืออาชีพ
4. เจ้าหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์

หลักเกณฑ์สำคัญที่ต้องคำนึงถึงในกฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์

1. การยินยอมโดยได้รับรู้ข้อมูล แนวคิดของยินยอมโดยได้รับรู้ข้อมูล คือ เพื่อการที่จะได้กำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการในการให้ข้อมูลแก่คนไข้อย่างเต็มที่และสมบูรณ์เพียงพอที่คนไข้จะเข้าใจ และตัดสินใจได้ว่า จะยอมรับหรือปฏิเสธการบริการ และทราบถึงผลที่จะตามมาของการตัดสินใจแต่ละอย่างด้วย
2. การตัดสินใจอย่างอิสระ (ปราศจากการบังคับขู่เข็ญ) หมายถึงคนไข้มีอิสระที่จะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อน คนไข้จะต้องเผชิญกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการ

ตัดสินใจมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงเสียดทานจากสังคม คู่ครอง พ่อแม่ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น แพทย์ หรือ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการคนไข้จึงได้รับคำแนะนำจากบุคคลเหล่านี้หรือคนในครอบครัว ดังนั้นจะต้องทำให้เธอเข้มแข็งพอที่จะตัดสินใจเองได้

- คู่ครองที่ถูกต้องตามกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการไม่ต้องได้รับอนุญาตจากคู่ครอง (ที่ถูกกฎหมาย) เสียก่อนที่จะให้บริการ ถ้าคนไข้ไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจนว่าจะต้องปรึกษาคู่ครองเสียก่อน ผู้ให้บริการสามารถเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดกับคนไข้เมื่อมีข้อปรึกษาเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์

- การเซ็นยินยอมของผู้ปกครอง

เมื่อได้ informed consent จากวัยรุ่นหรือชนกลุ่มน้อยมาต้องพิจารณาให้ดี การคำนึงถึงอนามัยการเจริญพันธุ์จะต้องตระหนักถึงความสามารถของเด็กแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านไป วัยรุ่นเป็นช่วงอายุที่มีร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อารมณ์ สังคม การเติบโตทางเพศและความรู้สึก ทางเพศมักจะอ่อนไหว และมีข้อโต้แย้งกันมากมาย มาตรฐานทางสังคมและวัฒนธรรมอาจจะไม่ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ทำให้มีความพยายามที่จะดูแลควบคุมพฤติกรรมทางเพศของเด็กวัยรุ่นอย่างเข้มงวด บางครั้งความใส่ใจที่ดีของวัยรุ่น อาจจะทำให้เกิดข้อขัดแย้งกับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลได้ ถึงแม้คิดว่าวัยรุ่นจะสามารถตัดสินใจในเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ได้ดี แต่ถ้าเป็นไปได้ผู้ปกครองก็ควรเข้ามามีส่วนร่วม ถึงกระนั้นก็ตามการเข้าถึงบริการต่างๆ ของวัยรุ่นก็ต้องไม่ถูกปฏิเสธ ถ้าไม่มีการเซ็นยินยอมจากผู้ปกครอง

3. การเป็นส่วนตัว

ผู้บริการทางการแพทย์ มักจะเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของคนไข้อยู่แล้ว เมื่อไปรับคำปรึกษาจะมีแบบฟอร์มมาให้คนไข้กรอกด้วย ซึ่งผู้ให้บริการต้องจำกัดว่าต้องการข้อมูลเพียงใด ตามกฎหมายแล้วผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลสามารถใช้ข้อมูลที่จำเป็นในการรักษาคนไข้เข้าไปเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขท่านอื่นได้

4. การรักษาความลับ

ผู้ให้บริการที่มีข้อมูลส่วนตัวของคนไข้จะต้องถือเป็นหน้าที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลนั้น โดยปราศจากการยินยอมจากคนไข้ เพราะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์เป็นข้อมูลที่ละเอียดอ่อนและอ่อนไหวมาก การถือเป็นการความลับจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ข้อมูลเหล่านี้เป็นสิทธิของคนไข้ที่ต้องทราบว่ามีข้อมูลอะไรบ้างจะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมอย่างสมบูรณ์แล้วเท่านั้น

5. การไม่เลือกปฏิบัติ

คนไข้จะต้องได้รับการทุกอย่างที่จำเป็นเหมือนกัน โดยไม่คำนึงถึง เพศ สถานภาพสมรส เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ความด้อยโอกาสในเรื่อง เศรษฐฐานะ สุขภาพจิต คนชนบท ผู้ย้ายถิ่นหรือผู้อพยพ ไม่ควรจะมีกฎหมายหรือนโยบายที่ต้องให้สามีมาเซ็นยินยอม หรือพ่อแม่มาเซ็นอนุญาตคนไข้วัยรุ่น ก่อนที่เขาเหล่านั้นจะได้รับบริการซึ่งเป็นการแสดงถึงการแบ่งแยกอย่างชัดเจน

6. คุณภาพการให้บริการ

คนไข้ควรจะต้องได้รับการที่มีคุณภาพทั้งทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคมยอมรับ การบริการนั้นจะต้องปลอดภัยและใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลดี รวมทั้งผู้ให้บริการจะต้องพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ ใช้มาตรฐานต่าง ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพและอาจจะต้องมีกฎหมายกำกับรวมทั้งมีกลไกให้คนไข้ได้ยื่นข้อในสิทธิประโยชน์ของตนเอง

ประเด็นสำคัญในบริบทของประเทศไทย

1. ประชากรและการวางแผนครอบครัว

พันธกรณีทางกฎหมายว่าด้วยเรื่องทำแท้งในแผนปฏิบัติการจากการประชุมนานาชาติเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development-ICPD) และนโยบายเพื่อการปฏิบัติจากการประชุมสตรีโลกที่กรุงปักกิ่ง :

?? ยกเลิกกฎหมายข้อจำกัดทางการแพทย์ ทางคลินิก และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางกั้นการเข้าถึงบริการวางแผนครอบครัว ข่าวดสารต่าง ๆ รวมทั้งบริการสุขภาพทางเพศอนามัยการเจริญพันธุ์และทางการแพทย์อื่น ๆ

?? รับประกันคุณภาพบริการในโครงการสุขภาพทางเพศและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ทั้งที่เป็นบริการสาธารณะและบริการเอกชน

หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่กล่าวถึงสิทธิสตรีในการกำหนดจำนวนบุตรและระยะห่างของบุตรแต่ละคนเป็นรากฐานของกฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์ การวางแผนครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในแผนการพัฒนาของประเทศไทย ตั้งแต่

พ.ศ.2513 กฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์จะต้องสอดคล้องนโยบายประชากรของประเทศที่ไม่ขัดกับกฎหมายและสนับสนุนสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ดังนั้น กฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์จึงต้องระบุถึงสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของผู้หญิงอย่างชัดเจน โดยมีหลักการที่ว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยเจ้าหน้าที่จะต้องให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ เพื่อให้ผู้หญิงที่รับบริการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจได้โดยไม่มี การแบ่งแยกหรือถูกบังคับไม่ว่าจากสามีหรือบุคคลในครอบครัว หรือ

แพทย์โดยคนไข้ทุกคนต้องได้รับการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่จำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน

ตัวอย่างการใช้กฎหมายในเรื่องประชากรและการวางแผนครอบครัว

ประเทศในลาตินอเมริกานหลายประเทศมีกฎหมายที่แสดงอย่างชัดเจนถึงสิทธิของบุคคลที่จะต้องการบุตรกี่คนเว้นระยะห่างเท่าใด กฎหมายฉบับหนึ่งที่ตระหนักถึงหลักของการอนามัยการเจริญพันธุ์ คือ กฎหมายของประเทศ Brazil ที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของปี 2539 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงสิทธิของประชาชนในเรื่องการวางแผนครอบครัวและมีข้อห้ามการควบคุมจำนวนประชากรในทุกรูปแบบ สำหรับประเทศเปรู กฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป ปี 2540 อนุญาตให้ทุกคนมีสิทธิในการที่จะได้รับรู้ข่าวสารในเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ และสิทธิในการเลือกใช้การคุมกำเนิดโดยอิสระ

2. การตายของมารดา

พันธกรณีทางกฎหมายว่าด้วยเรื่องทำแท้งในแผนปฏิบัติการจากการประชุมนานาชาติเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development-ICPD) และนโยบายเพื่อการปฏิบัติจากการประชุมสตรีโลกที่กรุงปักกิ่ง :

?? ส่งเสริมให้เพิ่มการลงทุนเรื่องโครงสร้างภายในและความสะดวกในการเดินทางอย่าง

เข้มแข็ง เพื่อรับรองว่าจะเข้าถึงการบริการที่จำเป็นได้ เพื่อลดแม่ตายและเจ็บป่วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคนจนในเมืองหรือชนบท

?? จัดให้มีกลไกการติดตามผลของความก้าวหน้าในการลดแม่ตายและเจ็บป่วย

หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้อง

ประมาณว่ามีผู้หญิง 515,000 คนตายจากภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์และคลอดบุตร ดังนั้นกว่า 1400 คน จะตายทุกวัน แม่ตายเป็นปัญหาสาธารณสุขที่รุนแรงสาเหตุการตายก็มีทั้งการแพทย์ เศรษฐกิจและสังคม สะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของความยุติธรรมในสังคม และการแบ่งแยกผู้หญิงออกไป การที่มีแม่ตายจำนวนมากเป็นตัวชี้วัดถึงการละเมิดสิทธิของผู้หญิงอย่างกว้างขวางทั้งต่อชีวิตสุขภาพและร่างกาย จากเหตุผลนี้ การลดจำนวนแม่ตายต้องอาศัยโครงการนโยบายและท้ายที่สุดอาจจะต้องใช้กฎหมาย เพื่อพัฒนาสถานภาพของผู้หญิงด้วยการให้การศึกษาให้ผู้หญิงอ่านหนังสือออก และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของครอบครัวให้ดีขึ้น ดังนั้นตามมาตรการเหล่านี้ทั้งครอบครัวจะต้องได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ไม่แพงเกินไปนักและมีคุณภาพสูง โดยใช้มาตรฐานสากลและแนวทางของการให้บริการสูติศาสตร์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะที่หน่วยงานของ UN ได้จัดทำขึ้นมาทั้งการวางแผนครอบครัว การแท้งที่ปลอดภัย การดูแลก่อนคลอด การคลอดที่ปลอดภัย การดูแลหลังคลอด โดยเข้าถึงได้ทั้งข้อมูลและบริการ

ตัวอย่างเรื่องการตายของมารดา กับบทบัญญัติทางกฎหมาย

หลาย ๆ ประเทศยอมรับและปรับปรุงกฎหมายที่ช่วยเอื้อปัจจัยที่มีผลต่อการลดอัตราการตายของแม่ เช่น การแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย เช่น กฎหมายกำหนดว่าผู้หญิงและผู้ชายที่อายุ 18 ปี สามารถแต่งงานได้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงให้ผลจากการมีบุตรในอายุมากกว่า 18 ปี ไม่มีผลต่อสุขภาพของแม่ หรือกฎหมายที่กำหนดว่าการที่แม่เสียชีวิตได้ปลอดภัยเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง และในขณะเดียวกันกฎหมายก็ระบุว่า แม่ต้องสามารถเข้าถึงบริการสูติศาสตร์ในระหว่างตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดเพื่อที่จะช่วยลดอัตราแม่ตายลงได้

3. การทำแท้ง

พันธกรณีทางกฎหมายว่าด้วยเรื่องทำแท้งในแผนปฏิบัติการจากการประชุมนานาชาติเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development-ICPD) และนโยบายเพื่อการปฏิบัติจากการประชุมสตรีโลกที่กรุงปักกิ่ง :

?? ตระหนักว่าการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ และกำหนดกรอบนโยบายและกฎหมายบนพื้นฐานของพันธกรณีว่าด้วยสุขภาพของสตรี ในสภาพการณ์ที่การทำแท้งไม่ขัดต่อกฎหมาย ระบบบริการสาธารณสุขควรจัดให้มีการอบรมรวมทั้งสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการและมีมาตรการที่มั่นใจได้ว่าการทำแท้งนั้นต้องปลอดภัยและเข้าถึงได้ เพื่อให้สตรีทุกคนควรเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพในการรักษาภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการทำแท้งและมีมาตรการคุ้มครองสุขภาพและชีวิตของสตรี “in circumstances where abortion is not against the law, health systems should train and equip health-service providers and should take other measures to ensure that such abortion is safe and accessible. Additional measures should be taken to safeguard women’s health.”

?? พิจารณาบททวนกฎหมายที่กำหนดมาตรการลงโทษผู้หญิงที่ทำแท้ง โดยมีขอบด้วยกฎหมาย

หลักการสำคัญในการปฏิบัติ

ในทุกๆ ปี ประมาณว่าร้อยละ 13 ของการตายของมารดาทั่วโลกเกี่ยวเนื่องมาจากการทำแท้ง รัฐบาลสามารถช่วยชีวิตของสตรีหลายหมื่นคนต่อปีโดยการจัดให้มีบริการทำแท้งที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ และด้วยมาตรการง่ายๆ นี้จะช่วยป้องกันการเสียชีวิตของสตรีทั่วโลกได้ประมาณปีละ 80,000 คน สตรีมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะมีบุตรหรือไม่ และมีบุตรเมื่อใด โดยได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนนานาชาติ เมื่อเผชิญกับปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่ต้องการ สตรีนั้นจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าเธอจะอุ้มท้องต่อไปจนคลอดหรือไม่ ดังนั้นอิสระและการตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่ได้รับคือหลักการสำคัญของสิทธิสตรีในการที่จะได้รับการทำแท้งที่ปลอดภัยและถูกกฎหมาย หลักของการไม่เลือกปฏิบัติบนพื้นฐานทางเพศ ทำให้รัฐบาลต้องพิจารณาในประเด็นการยกเว้นความผิดทางอาญาจากการทำแท้งด้วยเช่นกัน

เนื่องจากเป็นบริการสาธารณสุขที่สตรีเท่านั้นต้องการจะได้รับ นอกจากนี้ กฎหมายซึ่งกำหนดให้การทำแท้งเป็นความผิดทางอาญา ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไม่สมควรต่อผู้หญิงที่มีรายได้ต่ำหรือผู้หญิงกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ

ตัวอย่างของการทำแท้งกับบทบัญญัติทางกฎหมาย

ในปี ค.ศ. 1996 ประเทศอัฟริกาใต้ ได้ออกพระราชบัญญัติทางเลือกในการยุติการตั้งครรภ์ด้วยการทำให้กฎหมายทำแท้งมีขอบเขตที่กว้างมากที่สุดในโลก โดยอนุญาตให้มีการ ทำแท้งโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลขณะมีอายุครรภ์ 12 สัปดาห์แรก ทำแท้งได้อีกในหลายกรณีภายในอายุครรภ์ 20 สัปดาห์ และทำแท้งเมื่อใดก็ได้ถ้าการตั้งครรภ์นั้นเสี่ยงต่อชีวิตของแม่หรือกรณีทารกในครรภ์พิการอย่างร้ายแรง

4. HIV/AIDS

พันธกรณีทางกฎหมายว่าด้วยเรื่อง HIV/AIDS ในแผนปฏิบัติการจากการประชุมนานาชาติเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development - ICPD) และ นโยบายเพื่อการปฏิบัติจากการประชุมสตรีโลกที่กรุงปักกิ่ง :

?? ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่เป็นโรค HIV/AIDS และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิในการปกปิดข้อมูลส่วนตัวให้เป็นความลับ

?? บัญญัติกฎหมายให้มีการบริการและป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์รวมทั้ง HIV/AIDS อย่างทั่วถึงและราคาถูกลง โดยให้อยู่ในระบบบริการสาธารณสุขมูลฐาน

?? เรียกร้องให้สถานบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ทุกแห่ง จัดให้มีถุงยางอนามัยและยาที่ใช้สำหรับป้องกันและรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ที่หาได้ง่ายและราคาถูกลง

?? ระดมทรัพยากรของชาติ นานาชาติ และให้หลักประกันในการลงทุนเพื่อหาวิธีป้องกันใหม่ๆ การวินิจฉัยและรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์

หลักสำคัญในการปฏิบัติ

การระบาดของ HIV/AIDS เป็นเรื่องซับซ้อนที่หลายประเทศพยายามที่จะแก้ปัญหาโดยการใช้อย่างกฎหมาย เช่นเดียวกับการริเริ่มมาตรการทางการแพทย์และสาธารณสุข กฎหมายสิทธิมนุษยชนนานาชาติเรียกร้องว่าการบัญญัติกฎหมายใดๆ ก็ตาม ขอให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิในการได้รับความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับเรื่อง HIV/AIDS ผู้คิดเชื้อมักถูกตราหน้าและถูกกระทำอย่างเลือกปฏิบัติ ดังนั้นการที่ผู้ป่วย ยินยอมเปิดเผยข้อมูลที่เป็นส่วนตัวและพฤติกรรมส่วนบุคคลของเขา ข้อมูลเหล่านั้นจึงต้องถูกปิดเป็นความลับอย่างดีที่สุด ประวัติและข้อมูลทางการแพทย์ของผู้ป่วยจะต้องถูกปิดเป็นความลับเช่นเดียวกัน แม้ว่าผู้ให้บริการอาจต้อง

เปิดเผยข้อมูลแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการบันทึกสถิติการเกิดโรค แต่ก็ต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและรักษาความลับของผู้ป่วยตลอดเวลา

ประเทศไทยมีความคืบหน้าอย่างมากในด้านการควบคุมการแพร่กระจายของโรค HIV/AIDS แผนงานแห่งชาติในการป้องกันและบรรเทาความทุกข์ของผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ประสบความสำเร็จในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ HIV และลดผลกระทบของการระบาดของโรค AIDS ในประชาชนไทย รัฐบาลไทยต้องดำเนินการต่อไปในการที่จะปกป้องสิทธิส่วนบุคคล ยกตัวอย่าง เช่น ถ้ากฎหมายที่ผ่านการยกร่างและมีผลต่อนโยบายปัจจุบัน จะต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้ติดเชื้อ HIV โดยเฉพาะสิทธิในการไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และสิทธิในการได้รับความคุ้มครองที่เสมอภาค นอกจากนี้กฎหมายอาญาหรือกฎหมายสาธารณสุขที่กำหนดโทษรุนแรงในการแพร่เชื้อไวรัสโดยไม่เจตนา อาจทำให้ประชาชนหลีกเลี่ยงที่จะได้รับการตรวจและรักษาโรคนี้

ตัวอย่างของ HIV/AIDS และโรคติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ กับบทบัญญัติทางกฎหมาย

รัฐบาลในหลายประเทศ ได้ริเริ่มออกกฎหมายเพื่อป้องกันการติดเชื้อ HIV/AIDS ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1995 ก่อนที่ฮ่องกงจะกลับคืนไปอยู่ภายใต้การครอบครองของประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ รัฐบาลฮ่องกงได้ผ่านพระราชบัญญัติการไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้พิการทุพพลภาพ กฎหมายนี้ยกเลิกการบังคับให้ตรวจหาเชื้อ HIV/AIDS นอกจากนี้เมื่อต้นปี ค.ศ. 1997 ประเทศโคลัมเบียมีการบัญญัติกฎหมายเอชไอวีแห่งชาติฉบับใหม่ กฎหมายนี้คุ้มครองสิทธิผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ให้ได้รับยาต้านไวรัสโดยไม่หักลบค่าในระบบดูแลสุขภาพแห่งชาติ

5. ความรุนแรงทางเพศและการล่วงละเมิด

พันธกรณีทางกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงทางเพศในแผนปฏิบัติการจากการประชุมนานาชาติเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development-ICPD) และนโยบายเพื่อการปฏิบัติจากการประชุมสตรีโลกที่กรุงปักกิ่ง :

?? จัดให้มีกระบวนการและเงื่อนไขที่จำเป็นให้กับสตรีที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำรุนแรง ด้วยการให้ความคุ้มครองและให้เข้าถึงกลไกทางกระบวนการยุติธรรม และจัดมาตรการบรรเทาความเดือดร้อนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

?? บัญญัติกฎหมายและบังคับใช้เพื่อต่อต้านผู้กระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็ก

?? ให้หลักประกันด้านบริการสุขภาพในการที่จะสามารถวินิจฉัย ส่งต่อและดูแลผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ

?? ตระหนักว่าการบังคับให้ทำหมัน บังคับให้ทำแท้ง บังคับให้ใช้ยาคุมกำเนิด บังคับให้ขายบริการทางเพศ และประเพณีปฏิบัติบางประการที่มีรูปแบบของการกระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็ก จะต้องถูกห้ามกระทำและยกเลิกให้หมด

?? ตระหนักว่าการล่อลวงสตรีและเด็กเพื่อบังคับให้ขายบริการทางเพศเป็นการทารุณกรรมประเภทหนึ่ง เป็นการข้ำบนความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจ และ ทำให้สตรีและเด็กมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อและการตั้งครรภ์ที่ไม่ต้องการ

หลักการสำคัญในทางปฏิบัติ

ในประเด็นการกระทำรุนแรงต่อสตรี กฎหมายอาญาควรให้ความคุ้มครองแก่สตรีและให้ความช่วยเหลือด้านกระบวนการยุติธรรม กฎหมายอาญาว่าด้วยการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงสามารถเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ได้หากมีการพิจารณา ร่วมกับการบัญญัติกฎหมายอนามัยเจริญพันธุ์ ยกตัวอย่างเช่น การบัญญัติกฎหมายนี้สามารถเรียกร้องให้โรงพยาบาล พัฒนาแนวทางปฏิบัติเฉพาะเพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้ที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวและล่วงละเมิดทางเพศ และบัญญัติให้มีการถือปฏิบัติในเรื่องความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ โรงพยาบาลควรให้บริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศและบริการอื่นๆ ด้วย รวมทั้งการให้ยาคูมลูกเงินในกรณีที่ถูกข่มขืน นอกจากนี้ควรมีบทลงโทษต่อบุคลากรสาธารณสุขที่กระทำการล่วงละเมิดผู้ป่วยด้วย

ประเทศไทยมีมาตรการที่จริงจังหลายด้านในการต่อสู้กับการล่อลวงสตรีและเด็ก และมีบทลงโทษที่รุนแรงต่อผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดฐานล่อลวง แม้ว่ามาตรการทางกฎหมายจะมีความสำคัญ แต่ก็ควรมีบริการเฉพาะสำหรับสตรีและเด็กที่ถูกล่อลวง กฎหมายไม่ควรลงโทษสตรีและเด็กผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อ ไม่ใช่อาชญากร สตรีและเด็กที่ถูกล่อลวงควรได้รับบริการด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพ รวมถึงการบริการทางการแพทย์แบบฉุกเฉิน เช่น ยาคุมกำเนิด ลูกเงิน โดยไม่คำนึงว่าเขาเหล่านั้นจะเข้ามาในประเทศไทยถูกกฎหมายหรือไม่

ตัวอย่างของการกระทำรุนแรงทางเพศและการล่อลวงกับบทบัญญัติทางกฎหมาย

บางประเทศมีการบัญญัติกฎหมายที่ครอบคลุมการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อสตรี โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัว เช่น ประเทศโคลัมเบียมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าให้มีการป้องกันแก้ไขที่ครอบคลุมปัญหาความรุนแรงในครอบครัวรูปแบบต่างๆ และกำหนดว่าการกระทำรุนแรงใดๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจหรือการล่วงละเมิดทางเพศต่อสมาชิกในครอบครัวถือเป็นความผิดทางอาญา

6. วัลรูน

พันธกรณีทางกฎหมายว่าด้วยวัลรูนในแผนปฏิบัติการจากการประชุมนานาชาติเรื่องประชากรและการพัฒนา (International Conference on Population and Development-ICPD) และนโยบายเพื่อการปฏิบัติจากการประชุมสตรีโลก ที่กรุงปักกิ่ง :

?? ปกป้องสิทธิของวัยรุ่นในเรื่องความเป็นส่วนตัว การรักษาความลับ การยอมรับ และการยินยอมโดยได้รับรู้ข้อมูล

?? สนับสนุนการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ในเรื่องประชากร การพัฒนาที่ยั่งยืนและเรื่องสุขภาพ รวมถึงเรื่องเพศศึกษา อนามัยเจริญพันธุ์และความเสมอภาคทางเพศ

?? ยกเลิกกฎหมายและระเบียบทางสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการได้รับความรู้ ข้อมูลและบริการต่างๆ ด้านอนามัยเจริญพันธุ์และเพศศึกษาในวัยรุ่น

หลักการสำคัญในการปฏิบัติ

กฎหมายสิทธิมนุษยชนนานาชาติ ได้คุ้มครองสิทธิของวัยรุ่นในการได้รับบริการ สุขภาพและได้รับข้อมูลข่าวสารด้านอนามัยเจริญพันธุ์ โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถของเด็กจนกระทั่งถึงวัยรุ่น หากมีการกำหนดว่าวัยรุ่นจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองก่อนที่จะได้รับบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ จะทำให้วัยรุ่นหลีกเลี่ยงการมาขอรับบริการ วัยรุ่นควรมีสิทธิตามกฎหมายที่จะตัดสินใจในการขอรับบริการดังกล่าวด้วยตนเอง

ตัวอย่างเรื่องสิทธิของวัยรุ่นกับบทบัญญัติทางกฎหมาย

ตัวอย่างการออกกฎหมายในเชิงบวกคือใน ประเทศ Cost Rica มีการตราพระราชบัญญัติ ปี ค.ศ. 1998 ว่าด้วยการปฏิบัติต่อเด็กและวัยรุ่น โดยให้กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบให้บริการด้านสุขภาพและให้ข้อมูลข่าวสารอนามัยเจริญพันธุ์แก่เด็กและวัยรุ่น

บทสรุป

ประเทศไทยได้ดำเนินการในเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของสตรีโดยใช้มาตรการทางกฎหมายและนโยบายได้เป็นอย่างดีและสามารถถือเป็นตัวอย่างได้ ประเทศไทยได้รวมเอาใจความสำคัญของสิทธิมนุษยชนนานาชาติเข้าไว้ในกฎหมายไทย และยังรวมไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ปี 2540 ด้วย นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ยกประเด็นปัญหาเรื่องความรุนแรงทางเพศ การล่วงละเมิดสตรีและเด็กโดยบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาและมีนโยบายที่จริงจังในเรื่อง HIV/AIDS

อย่างไรก็ตามยังคงมีบางประเด็นที่สมควรเพิ่มเติมให้ครอบคลุมในกฎหมายอนามัยเจริญพันธุ์ ยกตัวอย่างเช่น การบัญญัติกฎหมายนี้และกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาองค์รวมของสุขภาพสตรีแทนที่จะมองแค่เฉพาะด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งอาจจะเป็นก้าวที่สำคัญในการพัฒนาสถานภาพของสตรีโดยรวม นอกจากนี้ กฎหมายอนามัยเจริญพันธุ์ยังให้หลักประกันในการปกป้องสิทธิของสตรีโดยไม่มีการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ และ จะทำให้เกิดระบบ

ตรวจสอบการกระทำผิดต่างๆ ได้ จนถึงขณะนี้ มีเพียงไม่กี่ประเทศในโลกที่มีกฎหมายอนามัยเจริญพันธุ์ที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และมีอีก 2 หรือ 3 ประเทศที่กำลังดำเนินการร่างกฎหมายนี้ขึ้นมาใหม่ ถ้าประเทศไทยริเริ่มที่จะบัญญัติกฎหมาย อนามัยเจริญพันธุ์และดำเนินการต่อไปจนสำเร็จได้แล้ว ประเทศไทยจะเป็นประเทศแรกของภูมิภาคนี้และเป็นหนึ่งใน 2-3 ประเทศแรกของโลกที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ซึ่งไม่เพียงแต่จะยกฐานะความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่สตรีไทย เด็กและ ครอบครัวเท่านั้น แต่ยังเป็นหลักประกันว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศผู้นำในเรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์อีกด้วย

.....